

Domagoj Sajter

Ekonomski fakultet u Osijeku
Gajev trg 7, HR-31000 Osijek
sajter@efos.hr

Lana Hudeček

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
lhudecek@ihjj.hr

TEMELJNI POJMOVI I NAZIVI STEČAJNOGA PRAVA

Stečaj je interdisciplinarno područje na kojemu se susreću prije svega ekonomisti i pravnici, odnosno u širem smislu ekonomski i pravni sustavi razmišljanja i izražavanja. Štoviše, Wood upravo stečajni zakon smatra konačnim testom je li pravosuđe uopće pravedno. U ovome se radu analiziraju nesuglasice oko temeljnih naziva koji se upotrebljavaju u stečajnome pravu. Te je nazive potrebno analizirati, razjasniti, i predložiti rješenje kako bi postigli suglasje oko naziva koji se ne bi redefinirali pri svakoj izmjeni Stečajnog zakona. U trenutku kad se brojni zakoni izmjenjuju zbog usklađivanja s propisima Europske unije, a ti zakoni definiraju naše društvo i odnose, važno je razlučiti pojmove u stečajnome postupku. Budući da je hrvatski Stečajni zakon 1990-ih “prepisan” iz njemačkog izvornika, učinjen je ne samo legislativni već i kulturni i jezični prijenos. Usmjerenost na njemački uzor dovela je do toga da su uz pravna rješenja nekritički prevedeni i temeljni nazivi stečajnoga postupka te je zaboravljeno kako valja pozitivno diskriminirati materinski jezik i, kad god je to moguće, koristiti se uobičajenim hrvatskim riječima, osobito nazivima. U radu se prikazuje sukob temeljnih naziva stečajnog postupka i daju argumenti za uporabu osnovne leksičke jedinice na ovom području – naziva *stečaj*.

0. Uvod

Stečaj je interdisciplinarno područje na kojemu se susreću ekonomisti, pravnici i drugi znanstvenici, u kojemu odnedavna pri raspravama nastaju nesugla-

sice oko temeljnih naziva koji se upotrebljavaju u stečajnome pravu. Osnovne je nazive potrebno analizirati, razjasniti i predložiti rješenje kako bismo postigli suglasje oko zajedničkoga nazivlja. Ne može se konstruktivno i kvalitetno raspravljati o *stečaju* ako pojedini stručnjaci u istome kontekstu govore o *insolvenciji* jer se tada ne može jednostavno razabrati raspravlja li se o jednome te istome pojmu ili o dvama različitim pojmovima i tko što razumijeva kao značenjski opseg tih naziva¹.

U javnosti se čini kako se određeni zakonski nazivi razumiju sami po sebi (npr. riječ *stečaj*), no u akademskome okružju situacija je umnogome složenija. U trenutku kada se brojni zakoni izmjenjuju zbog usklađivanja s propisima Europske unije, a ti zakoni definiraju naše društvo i odnose, bitno je razlučiti pojmove i definirati osnovne nazive.

Još od kraja 1990-ih pojedini pravni stručnjaci nastoje umjesto naziva *stečajno pravo* uvesti naziv *insolvencijsko pravo*, odnosno umjesto naziva *stečaj* naziv *insolvencija* te na taj način potpuno ili djelomično izbaciti iz uporabe naziv *stečaj*. Na Pravnom fakultetu u Zagrebu objavljen je čak i sveučilišni udžbenik naslovljen *Insolvencijsko pravo* (Dika 1998.). Uslijedilo je postupno izopćenje naziva *stečaj* iz hrvatskoga akademsko-pravnog rječnika (ali ne i iz jezika praktičara),

Tako npr. Garašić (2006a i 2006b) piše o *insolvenciji* i *insolvencijskom postupku*, imajući pritom na umu ono što praktičari i široka hrvatska javnost nazivaju *stečaj* i *stečajni postupak*, a npr.² Pavlović (2004.) piše o „insolvencijskim kaznenim djelima“. Stoga se čini više-manje izvjesnim i formalna (zakonska) zamjena naziva *stečaj* nazivom *insolvencija* te uvođenje izraza kao što su *insolvencijski upravitelj*, *insolvencijski sudac*, *insolvencijski vjerovnici* itd.³

¹ Također, u Stečajnome se zakonu inzistira na određenome nazivlju, dok se u drugim zakonima upotrebljavaju sasvim drugi nazivi. Npr. u Stečajnome se zakonu dosljedno upotrebljava naziv *tražbine*, dok se u drugima (primjerice u Zakonu o računovodstvu, NN 146/2005) upotrebljava istoznačnica *potraživanja*. U gospodarstvu se općenito upotrebljava izraz *potraživanja* a ne *tražbine*. Nije međutim dobro isti pojam u nazivlju jedne struke označivati različitim nazivima jer to nužno dovodi do otežanoga sporazumijevanja u struci. O tome i o ostalim terminološkim načelima kojih bi se trebalo pridržavati pri uspostavi nazivlja određene struke više u poglavlju *Terminološka načela i njihova primjena na nazive insolventnost i stečaj*.

² To svakako nisu jedini radovi u kojima se naziv *stečaj* zamjenjuje nazivom *insolvencija*, ali smatramo kako je za primjer dovoljno navesti samo nekoliko radova.

³ Ima i primjera usporedne uporabe obaju naziva, npr. naslov je rada J. Garašić *Pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolvencijskog postupka prema hrvatskom pravu*, a kao ključne se riječi navode: *stečajni/insolvencijski postupak*, *strana odluka o otvaranju stečajnog/insolvencijskog postupka*, *glavni stečajni/insolvencijski postupak*, *posebni stečajni/insolvencijski postupak* itd. Takav postupak nije prihvatljiv. Jedno je od osnovnih pravila znanstvenoga funkcionalnoga stila da u istome radu isti pojam mora uvijek biti označen istim (i to jednim)

Ovaj rad nastoji konstruktivno pridonijeti raspravi o osnovnim leksičkim jedinicama koje se primjenjuju na području stečaja te reagirati na degradaciju hrvatskog jezika i na tendenciju izmjene ključnih naziva u hrvatskome stečajnom sustavu.

1. Razine poslovnih poteškoća

Da bismo mogli progovoriti o nazivima, potrebno je prvo razjasniti pojmove koje njima treba označiti.

Stečaj je kulminacija poslovnih poteškoća koje se akumuliraju određeno vrijeme te u određenom trenutku dolaze do ključne razine (i prelaze je) pravno označene kao *stečajni razlog*. U trenutku kad je trgovačko društvo ispunilo zakonom propisan stečajni razlog nad njim se može otvoriti stečajni postupak, koji može biti “smrt” pravne osobe, ali može biti i katarzičan purgatorij nakon kojeg će pravna osoba opstati i nastaviti poslovati, u više ili manje izmijenjenom obliku. Skupni naziv koji obuhvaća širok spektar položaja u kojima se trgovačko društvo može naći, a u kojima to društvo ima manje ili veće zastoje odnosno kašnjenja s podmirenjima dospjelih obveza, jest *poslovne poteškoće*. Poslovne poteškoće mogu, ali i ne moraju dovesti do stečaja. U opisu toga procesa pojavljuju se dva temeljna naziva: *nelikvidnost* i *insolventnost*, koji se najbolje mogu pojasniti s pomoću razina poslovnih poteškoća.

Ekonomska znanost davno je definirala različite razine poslovnih poteškoća te tako Fitzpatrick (1934.) definira pet osnovnih razina poslovnih poteškoća:

1. inkubacija
2. financijske neugodnosti
3. financijska insolventnost
4. potpuna insolventnost
5. potvrđena insolventnost.

nazivom. Ako se smatra da je taj naziv slabije razumljiv čitatelju od kojega drugog naziva kojemu se ne želi dati prednost (to je npr. često pri uvođenju hrvatskih naziva umjesto stranih), tada se nepoželjniji (obično strani ili internacionalni) naziv navodi u zagradi prvi put kad se u tekstu spominje naziv za koji autor rada smatra da zahtijeva pojašnjenje s pomoću sinonima (obično je riječ o novome hrvatskome nazivu). U tom se slučaju naziv koji ima funkciju pojašnjenja i osigurava da čitatelj može pratiti i razumjeti tekst navodi (u zagradama) uz naziv koji se u radu upotrebljava samo prvi put.

Primjeri nađeni na internetu: *Konferencija o insolventnom i stečajnom pravu* te *Međunarodna znanstvena konferencija o njemačkom i hrvatskom insolventnom/stečajnom pravu* jasno upućuju na to da u uporabi tih naziva vlada nesigurnost jer se u prvome primjeru oni upotrebljavaju kao da je riječ o dvama pravima, a u drugome kao da su *insolventno pravo* i *stečajno pravo* sinonimi.

U razdoblju se inkubacije „potiho i podmuklo“⁴ razvijaju nepovoljni elementi poslovanja. Oni mogu biti duboko ukorijenjeni i napredovati vrlo sporo. To razdoblje ima oblike koji se razlikuju od društva do društva, a najčešća je zajednička značajka da prolazi uglavnom sasvim nezamijećeno te malotko primjećuje promjene i događaje koji u dužem roku mogu odvesti u stečaj.

U fazi financijskih neugodnosti ne mora se smatrati da je trgovačko društvo istinski nezdravo (tj. u dubokim poteškoćama), nego može doći do kratkotrajnih nelikvidnosti u smislu nemogućnosti trenutnog podmirenja dospjelih obveza. U tom se slučaju može govoriti o benignim oblicima nelikvidnosti. *Nelikvidnost* je ‘nesposobnost udovoljavanja rokovima plaćanja’⁵. U toj je fazi riječ o manjem opsegu nelikvidnosti stoga što je imovina vezana uz imovinu koja nije dovoljno utržiava kako bi se u kratkom roku podmirile obveze (npr. uz vrijednosne papire⁶). Stoga, unatoč kratkoročnoj krizi likvidnosti, društvo može biti sasvim zdravo, a njegovi vjerovnici mogu mu izići ususret i odobriti kratkoročnu odgodu plaćanja. U Hrvatskoj se općenito normalnim smatra kašnjenje plaćanja od nekoliko dana, pa i tjedana, te se kraća kašnjenja često i podrazumijevaju⁷.

Financijska se insolventnost događa kada financijske neugodnosti prerastu u pojavu koja se ne može riješiti u dotadašnjemu uobičajenom načinu poslovanja. Menadžment tada poduzima izvanredne mjere koje mogu biti u suprotnosti s redovitom poslovnom politikom i prethodno formaliziranim strategijama. Mogu se angažirati konzultanti i drugi vanjski stručnjaci koji će nastojati restrukturirati dužnika i sanirati njegova dugovanja. Stečaj je u tom slučaju izgledan i moguć, ali ne i neizbježan, ishod poslovanja.

Ako nastojanja menadžmenta iz prethodne faze ne urode plodom, društvo može doći do kritične točke – potpune insolventnosti. To je stadij u kojemu i šira javnost, poslovni partneri i ostali interesenti saznaju kako je društvo u ozbiljnim poteškoćama. Potpuna insolventnost preduvjet je za otvaranje stečajnoga postupka i stečaj je u toj fazi *nužno* otvoriti (no, otvara li se on u Hrvatskoj i zaista – drugo je pitanje).

⁴ Fitzpatrick 1934: 337

⁵ Definicija prema *Hrvatskome jezičnom portalu* (<http://hjp.srce.hr/>, pristupljeno 2. lipnja 2009.)

⁶ Npr. dioničkom društvu ABC dospjele su obveze prema dobavljaču repromaterijala, a društvo nema novca ni u blagajni ni na računima, te se nalazi u stanju privremene nelikvidnosti. No, društvo ima dionice Ine d.d.; prodaje ih i od utrška podmiruje dug prema dobavljaču.

⁷ No, ako društvo često nije u stanju podmiriti dospjele obveze na vrijeme, te uvijek iznova traži odgodu plaćanja, to može biti znak da je financijski menadžment nekompetentan. Pojedinačna kašnjenja i kratkoročna nelikvidnost mogu se tolerirati, ali obrazac kašnjenja s plaćanjem koji se neprestano ponavlja može ukazivati na to da trgovačko društvo ima ozbiljnijih poslovnih poteškoća.

Kod potvrđene insolventnosti određene institucije po službenoj dužnosti potvrđuju kako postoji insolventnost dužnika. To je zapravo trenutak otvaranja stečajnoga postupka. Na datum 30. travnja 2008. u Hrvatskoj su 25.982 pravne osobe bile u stanju potpune insolventnosti⁸, no nad samo malim dijelom njih (3 – 4%) otvoren je stečajni postupak, odnosno vrlo malo pravnih osoba prešlo je iz faze *potpune* insolventnosti u fazu *potvrđene* insolventnosti⁹.

Valja uočiti kako je trenutak u kojemu *nelikvidnost* postaje *insolventnost* sasvim arbitrarno određen. U Hrvatskoj se prema prvoj verziji Stečajnog zakona (NN 44/96) insolventnost definirala kao 30 dana nelikvidnosti, a to je razdoblje poslije udvostručeno na 60 dana¹⁰ (nije isključeno kako će se ubuduće opet produljivati). Dakle, definicija insolventnosti čisto je tehničke naravi, što primjećuje i Novak (2006.).

2. Podrijetlo naziva *stečaj* i *insolventnost* i značenja koja im se pridružuju u općejezičnim i terminološkim rječnicima

Riječ *stečaj* nastala je prema njemačkoj istoznačnici *Konkurs*, i to njezinim doslovnim prevođenjem: *kon* = s, sa, i *kurs* = tečaj. Njemački naziv *Konkurs* ima korijen u latinskom *concursum*, što znači ‘strka, trčanje zajedno, sukob, sraz’¹¹, točnije, potječe iz sintagme *concursum creditorum* čiji je doslovan prijevod ‘strka vjerovnika’, što vrlo slikovito opisuje položaj i situaciju u kojoj se nalaze dužnik i njegovi vjerovnici – nastao je metež, vjerovnici jure za dužnikom, a dužnik nastoji pobjeći. Stoga se, prateći korijen riječi *stečaj*, dolazi do latinskog izvornika te bi se *stečaj* mogao opisati kao ‘strka vjerovnika’. *Stečajni postupak* često se skraćeno naziva *stečajem*.

Riječ *insolventnost* također dolazi iz latinskog jezika, i složena je od *in* (negacija) i *solvo/solvere/solventem* ‘ispuniti obvezu, izvršiti, učiniti, uzvratiti, osloboditi, otpustiti’.

U hrvatskome se jeziku kao istoznačnica naziva *stečaj* upotrebljava i naziv *bankrot*. *Banca rotta* (ili *banca rupta*) na talijanskome jeziku označuje trulu,

⁸ Sajter 2008: 174

⁹ Obrazlaganje razloga izrazito visoke tolerancije nadležnih institucija prema insolventnim subjektima prelazi okvire ovog rada.

¹⁰ Trgovačko društvo koje je nelikvidno 59 dana *nije* insolventno, a već sljedeći dan defini-
ra se kao insolventno. Bitno je ovdje uočiti sljedeće: u financijskome položaju tog društva apsol-
utno ništa nije se promijenilo s istekom 59. dana – društvo je nelikvidno i nadalje to jest, samo
što istekom određenog roka ispunjava uvjet za otvaranje stečajnog postupka.

¹¹ Divković, Mirko 1900 (pretisak 1980). *Latinsko-hrvatski rječnik*, Zagreb, i *Hrvatski je-
zični portal*, <http://hjp.srce.hr/>

oštećenu, prevrnutu ili razbijenu klupu¹² te se nalazi u korijenu riječi *bankrot* (njem. *Bankrott*, engl. *bankruptcy*). Naziv su u svijetu pronijeli Firentinci, međunarodni bankari srednjeg vijeka.

Bankrot je tuđica u hrvatskome jeziku i premda je ta riječ udomaćena i široko prihvaćena, bolje je upotrebljavati riječ *stečaj*. Također, valja izbjegavati mogućnost zabune u međunarodnome prometu jer primjerice pravne osobe u Velikoj Britaniji ne mogu bankrotirati, već bankrotirati (engl. *to go bankrupt*) mogu samo fizičke osobe.

Naziv *bankrot* (kao i *stečaj*) ima šire značenje od naziva *insolventnost* jer se ne navodi uzrok zbog kojeg je trgovac “truo” ili “pokvaren”, nego se samo izriče kako on to jest. Dakle, on može biti “truo” ili “pokvaren” stoga jer je insolventan, ali i s kojega drugog razloga.

Sinonimni parovi ili nizovi¹³ nepoželjni su u uređenome nazivlju neke struke. Kad se takvi nizovi pojave, kao npr. u opisanome slučaju, nužno je sinonimiju razriješiti tako da se jednomu od naziva koji se upotrebljavaju kao istoznačni da izrazita prednost. Sinonimija u nazivlju izrazito je loša jer otežava komunikaciju u struci. Nazivu bi značenje trebalo biti pridruženo posve jednoznačno i jedan bi naziv morao imati isto, jasno definirano značenje za sve stručnjake određene struke. Supostojanje naziva *stečaj*, *insolventnost* (s inačicama *insolvencija* i *nesolventnost*) i *bankrot* u istome značenju u hrvatskome pravnom nazivlju s terminološkoga je gledišta izrazito nepovoljno. Pri razrješavanju sinonimije u nazivlju jezikoslovci terminolozi primjenjuju jasno određena terminološka načela te ćemo dalje u ovomu radu ta načela objasniti i primijeniti pri komentiranju spomenutih naziva.

Prije toga se u Tablici 1. iznosi pregled značenja koja se nazivima *stečaj* i *insolventnost/insolvencija/nesolventnost* pridružuju u hrvatskim općejezičnim i terminološkim, jednojezičnim, dvojezičnim i višejezičnim rječnicima. Tablicu nećemo opterećivati značenjima naziva *bankrot* jer se u svim priručnicima on smatra neupitnim sinonimom riječi *stečaj*. Odnos naziva *bankrot* i *stečaj* jasan je u tom smislu da se nazivu *stečaj* daje jasna i neupitna normativna prednost i u općemu jeziku i u pravnome nazivlju te u ovome razmatranju naziv *bankrot* možemo ostaviti po strani i pozabaviti se pravim problemom: razgraničenjem

¹² Gnjevni vjerovnici znali su razbiti dužnikovu klupu.

¹³ Odnos između označilaca jednog jezika koji su pridruženi istomu pojmu naziva se sinonimija ili istoznačnost. Sinonimi ili istoznačnice riječi su različita izraza (označioc), a istog sadržaja (označenika). Kao i u slučaju koji se razmatra u ovome radu, česta je u hrvatskome sinonimija između posuđene riječi (posuđenice ili internacionalizma) i domaće riječi, npr.: *arbitrarar* – *proivoljan*, *centar* – *središte*, *kompjutor* – *računalo*.

naziva *stečaj* i *insolventnost* (koji ima inačice *insolvencija* i *nesolventnost*) te pridjeva *stečajni* i *insolvencijski*.

Tablica 1. Definicije naziva *stečaj* i *insolventnost* u općejezičnim i terminološkim rječnicima

	stečaj	insolventnost
Anić: Rječnik hrvatskoga jezika i Hrvatski enciklopedijski rječnik	stečaj <i>prav.</i> Sudski izvršni postupak koji se pokreće protiv prezadužene osobe, ustanove ili poduzeća radi ravnomjerna podmirenja dužničkih obveza (<i>doći, otići pod stečaj, pasti pod stečaj</i> bankrotirati); bankrot stečajni koji je dio stečaja, koji se odnosi na stečaj (stečajni postupak); navode se kolokacije <i>stečajna masa, stečajno pravo</i>	insolventnost <i>ekon.</i> stanje u kojemu poduzeće ili druga pravna odnosno fizička osoba nije u mogućnosti podmiriti dospjele obveze plaćanja u rokovima njihova dospeljeća; <i>insolvencija</i> ; opr. solventnost.
Rječnik hrvatskoga jezika (ur. J. Šonje)	stečaj <i>prav</i> sudski ovršni postupak nas dužnikom koji ne može ispunjavati dospjele obveze; bankrot stečajni koji se odnosi na stečaj: stečajni dužnik, vjerovnik, upravitelj, stečajna masa, stečajno pravo	insolvencija <i>fin</i> nesposobnost plaćanja insolventan koji nije sposoban platiti dospjeli dug insolventnost <i>prav/fin</i> stanje u kojemu poduzetnik ili koja druga pravna osoba ne može trajnije podmirivati svoje dospjele novčane obveze; nesposobnost za plaćanje.

<p>Hrvatski opći leksikon</p>	<p>stečaj (bankrot) vrsta sudskoga izvršnog postupka (ovrhe); pokreće se protiv dužnika koji ne može ispuniti svoje novčane obveze.</p> <p>stečajno pravo skup pravnih propisa koji uređuju stečaj (bankrot); izvanparnični sudski izvršni postupak, koji se pokreće protiv platežno nesposobnoga dužnika radi skupnoga i razmjernog namirenja njegovih imovinskih odnosa.</p>	<p>insolventnost trajnija nesposobnost za udovoljavanje dospjelim financijskim obvezama.</p>
<p>Rječnik kaznenoga prava</p>	<p>stečaj Pravni mehanizam kojim se iz gospodarskog života isključuju gospodarski nedovoljno djelotvorni subjekti. Provođi se zbog insolventnosti, a u nekim pravnim sustavima i zbog prezaduženosti.</p>	
<p>Leksikon međneda</p>	<p>stečaj 1. u širem značenju, pad poslovne aktivnosti poduzeća zbog čega se ne ostvaruju očekivani financijski rezultati. S financijskoga gledišta pad poslovne aktivnosti koji može prekinuti kontinuitet poslovanja, a izazvan je nesolventnošću (nemogućnošću podmirivanja dospjelih obveza u rokovima njihovih dospjeća)... 2. s pravnoga gledišta hitan sudski postupak nad imovinom dužnika koji je postao nesolventan</p>	<p>insolventnost v. nesolventnost</p> <p>nesolventnost...osnovni financijski povod stečaja poduzeća...</p>

<p>Ekonomski leksikon</p>	<p>stečaj pravni mehanizam kojim se iz gospodarskoga života isključuju gospodarski nedovoljno djelotvorni subjekti (trgovačka društva ili, u sustavima koji poznaju tzv. privatni stečaj, poduzetnici pojedinci). Provodi se zbog nesolventnosti, a u nekim pravnim sustavima i zbog preza-duženosti.</p>	<p>insolventnost situacija u kojoj poduzeće ili druga pravna, odnosno fizička osoba nije u mogućnosti podmiriti dospjele obveze plaćanja u rokovima njihova dospijea. Pojavljuje se kao privremena insolventnost, u kojoj poduzeće kasni u plaćanju dospjelih obveza, ili pak kao trajna insolventnost u kojoj poduzeće potpuno obustavlja plaćanje te se nađe pred stečajem.</p>
<p>Osmojezični enciklopedijski rječnik</p>	<p>stečaj sudski ovršni postupak pokrenut zbog neplaćanja obveza, bankrot (uz ostale istovrijednice pridružuje mu se i <i>insolvency</i>)</p> <p>stečajni: stečajni upravitelj, stečajno pravo, stečajna masa – stečajnina</p> <p>stečajnina (stečajna masa, imovina stečajnog dužnika)</p>	<p>insolventnost (samo <i>insolvency</i>)</p> <p>insolventan (insolvent)</p>
<p>Porezni leksikon s višejezičnim rječnikom</p>	<p>bankruptcy (stečaj)</p> <p>...Stečaj se može definirati kao financijsko stanje koje postoji kada fizička osoba, trgovačko društvo ili bilo koji drugi subjekt ne može podmiriti svoje dospjele obveze ili, alternativno, ne može u cijelosti podmiriti svoje obveze (v. <i>insolvency</i>).</p>	<p>insolvency (nelikvidnost)</p> <p>Nemogućnost podmirenja dospjelih obveza.</p>
<p>Poslovni rječnik</p>	<p>bankruptcy bankrot, stečaj</p>	<p>insolvency nesposobnost plaćanja, insolventnost, nesolventnost</p>

Iz navedenih je definicija očito da u općejezičnim i terminološkim hrvatskim rječnicima nema nikakva uporišta za izjednačivanje naziva *insolventnost* (*insolvencija*, *nesolventnost*) i *stečaj* te da se uvođenjem naziva *insolventnijsko pravo* i *insolventnijski postupak* te zamjenom naziva *stečaj* i njegovih izvedenica nazivom *insolventnost* i istokorijenskih izvedenica narušava suodnos tih dvaju naziva i dovodi ih se u nasilan i za nazivlje određene struke poguban odnos djelomične sinonimije. Iz definicija očita je temeljna razlika između *stečaja* (koji se beziznimno definira kao postupak) i *insolventnosti* (koja se definira kao stanje) tj. očito je da se u hrvatskome pravnome nazivlju tim nazivima u svim prikazanim izvorima označuju dva različita pojma.

3. Terminološka načela i njihova primjena na nazive *insolventnost* i *stečaj*

Nužnost sprječavanja zamjene naziva *stečaj* nazivom *insolventnost* te pridjeva *stečajni* pridjevom *insolventnijski* pokušat ćemo, osim već podastrih dokaza u vidu rječničkih definicija potkrijepiti i s pomoću općeprihvaćenih terminoloških načela.

Pri odabiru valjana naziva nužna je suradnja stručnjaka određenoga područja i jezikoslovaca. Taj odabir ne bi nikako smio biti nasumičan ili proizvoljan, tj. temeljiti se na individualnoj prosudbi ili afinitetu. Stoga se u terminološkome radu valja pridržavati terminoloških načela koja ćemo ovdje ukratko navesti kako bismo se u daljnjemu bavljenju problemima povezanim s uporabom naziva *stečaj* mogli na njih pozivati¹⁴:

1. Domaće riječi imaju prednost pred stranim (npr. nazivi *računalo*, *pisač*, *zaslon*, *mreža* imaju prednost pred nazivima *kompjuter/kompjutor*, *printer*, *display*, *web*).

2. Nazivi latinskoga i grčkoga podrijetla imaju prednost pred nazivima preuzetim iz engleskoga, francuskoga, njemačkoga itd. (*aktualan* pred *aktuelan*, *junior* pred *džunior*).¹⁵

3. Prošireniji i korisnicima prihvatljiviji naziv ima prednost pred manje proširenim. Npr. kao zamjena za *tastatura* (engl. *keyboard*) u hrvatskome je predlagan i naziv *slovište*. Iako naziv zadovoljava ostala terminološka načela, on nije

¹⁴ Više o terminološkim načelima u Hudeček–Mihaljević 2009.

¹⁵ Naravno, moguća su odstupanja od pojedinoga pravila, pogotovo onda kad se dva pravila ili više njih nađu u sukobu te daju proturječan rezultat. Prema ovome načelu prednost pred nazivom *bilanca* trebao bi imati naziv *bilancija*, ali se prednost unatoč tomu daje nazivu *bilanca* zbog snage trećega pravila.

prihvaćen među korisnicima, nego je prihvaćen naziv *tipkovnica*. Danas naziv *tipkovnica* zbog proširenosti ima prednost pred nazivom *slovište*.

4. Naziv mora biti usklađen s fonološkim, morfološkim, tvorbenim, sintaktičkim sustavom hrvatskoga standardnog jezika (npr. *brojčano-slovni* bolje od *brojčano-slovčani* kao zamjena za *alfa-numerički*, *elektronski* je tvoreno od *elektron*, a *elektronički* od *elektronika*, *papir za filtriranje* ima prednost pred *filtrar-papir*).

5. Kraći nazivi imaju prednost pred duljim (npr. *dvosvezačna/višesvezačna*¹⁶ *publikacija* kraće je nego *publikacija u dva sveska/više svezaka*). Međutim, ako je to pravilo u sukobu s prvim pravilom, bolje je odabrati višerječni hrvatski naziv nego prihvatiti stranu riječ kao naziv, npr. bolje je *vršnjačko zlostavljanje* nego *bullying*.

6. Naziv od kojeg se lakše tvore tvorenice ima prednost pred onime od kojega se ne mogu tvoriti tvorenice, npr. od naziva *šminka* mogu se tvoriti nazivi *šminkati*, *šminker*, *šminkerov*, *šminkerski*, *šminkerica*, *šminkeričin*, dok se od naziva *make-up* ne mogu tvoriti drugi nazivi.

7. Treba izbjegavati da naziv unutar istoga terminološkog sustava ima više značenja, npr. za engleski *browser* predlagali su se hrvatski nazivi *preglednik* i *prebirnik*. Tvorbeno oba naziva odgovaraju. Nedostatak je naziva *preglednik* što se pojavljuje i kao istovrijednica za engleski *viewer* pa je stoga za *browser* možda bolje upotrijebiti *prebirnik*.

8. Nazive se ne smije bez valjana razloga mijenjati – ako jedan naziv već ima određeno značenje, ne treba istomu nazivu davati nova značenja te ako je jednome značenju pridružen jedan naziv, ne treba mu pridružiti drugi. Tako je u hrvatskoj tradiciji bila usvojena posuđenica *norma*, ali se pod utjecajem engleskog jezika sve češće u istome značenju upotrebljava i naziv *standard*. Zbog ovog načela naziv *norma* ima prednost pred nazivom *standard* pa Hrvatski zavod za norme objavljuje hrvatske norme, a ne hrvatske standarde.

9. Naziv ima prednost pred drugim istoznačnim nazivima ako odgovara pojmu kojemu je pridružen i odražava svoje mjesto u pojmovnome sustavu. Stoga pri normiranju naziva treba normirati sve nazive u određenome semantičkom polju. Tako je npr. *suosnik* jezično dobra zamjena za *koaksijalni kabel*, ali budući da se po istome modelu ne mogu zamijeniti i ostale vrste kabela, bolje je zadržati dvorječni naziv *suosni kabel* koji se bolje uklapa u terminološki sustav.

Raspravu o nazivima *stečaj* i *insolventnost* dalje moramo voditi na dvjema razinama. Na prvoj ćemo na nazive *insolventnost* i *stečaj* primijeniti nabroje-

¹⁶ *Višesvezačni* je tvoreno od *više+svezak*, a *višesveščani* od *više+sveščić*.

na načela, a potom nešto kazati s gledišta općejezične norme i o odnosu naziva koji se pojavljuju u spomenutim priručnicima, a koji su posve neupitno sinonimni: *insolventnost*, *insolvencija* i *nesolventnost*, tj. odgovoriti na pitanje kojemu od tih naziva treba dati prednost u značenju ‘nesposobnost za plaćanje’.

3.1. Insolventnost i stečaj

U prilog uporabi naziva *stečaj* u hrvatskome pravnom nazivlju, tj. pri davanju neupitne prednosti tomu nazivu pred nazivom *insolventnost* možemo se pozvati na nekoliko od spomenutih terminoloških načela.

Naziv *stečaj* ima izrazitu prednost pred nazivom *insolventnost* već temeljem prvoga pravila kojim se domaćemu nazivu daje prednost pred stranim.

U prilog davanju prednosti nazivu *stečaj* pred nazivom *insolventnost* govori i treće pravilo prema kojemu prednost ima prihvaćeniji naziv, tj. naziv koji je potvrđeniji u uporabi te koji je svoje mjesto našao i u općemu jeziku. Iako na internetu ima potvrda za uporabu naziva *insolventnost* u značenju koje u pravnome nazivlju tradicionalno ima naziv *stečaj* te pridjeva *insolvencijski* u značenju *stečajni* (uglavnom u radovima uvijek istih autora), broj je tih potvrda gotovo zanemariv prema broju potvrda za imenicu *stečaj* i pridjev *stečajni*.

I prema četvrtome pravilu koje se odnosi na to da prednost ima naziv koji je usklađeniji s hrvatskim jezičnim sustavom prednost ima naziv *stečaj*. Naime naziv *insolventnost* krši pravilo da se pri jezičnome posuđivanju u hrvatski jezik preuzima samo osnovna riječ (u ovome slučaju pridjev *solventan*) – više o tome u sljedećemu odlomku.

I šesto pravilo govori u prilog nazivu *stečaj*. Od njega se lakše tvore izvedenice nego od naziva *insolventnost*. O tvorbenome potencijalu imenice *stečaj* svjedoči i primjer iz OER-a u kojemu postoji naziv *stečajnina* (u značenju ‘stečajna masa’). Naziv *insolventnost* tvorbeno je iznimno nespretan. Prvi se problem pojavljuje pri pokušaju da se od njega izvede pridjev. Tako se pridjev *insolvencijski* izvodi od imenice *insolvencija*, a ne od imenice *insolventnost* kojoj u skladu s pravilima hrvatske standardnojezične tvorbe treba dati prednost pred imenicom *insolvencija* (vidi sljedeći odjeljak). Osim toga, pridjev *stečajni* nalazi se u mnogim posve prihvaćenim dvorječnim nazivima, npr.: *stečajni upravitelj*, *stečajno vijeće*, *stečajni sud*, *stečajni vjerovnik*, *stečajni dužnik*, *saniranje stečaja*, *stečajni spor*, *stečajna masa*, *prijevara stečajem*, *lažni stečaj*, *stečajni sudac*, *stečajno pravo*, *zlouporaba stečaja*, *obavijest o stečaju*, itd.

Sedmo pravilo govori o nužnosti razjednačivanja naziva *stečaj* i *insolventnost*; to je pravilo posve jasno podržano činjenicom da svi spomenuti priruč-

nici, i općejezični i terminološki te mnogi primjeri iz korpusa podržavaju značenjsko razlikovanje tih dviju imenica. U dobro uređenu nazivlju jedne struke jedan naziv nikako ne bi smio označavati dva pojma, a upravo se to događa kad prihvatimo naziv *insolventnost* u onome značenju koje već ima naziv *stečaj*. Naziv *insolventnost* tada označuje i nemogućnost plaćanja i posljedicu te nemogućnosti (upravo stečaj). Dobili bismo tako djelomične sinonime *insolventnost* i *stečaj* te samo povećali izgleda za terminološku zbrku.

Osmo pravilo smatramo ključnim u rješavanju problema o kojemu je riječ. Naziv se smatra onoliko dobrim koliko je stabilan, a njegova se stabilnost mjeri između ostaloga i time koliko se dugo nalazi u uporabi. S obzirom na to da je naziv *stečaj* u hrvatskome standardnome jeziku i u hrvatskome pravnome nazivlju u uporabi duže od 150 godina, nikako ga ne bi trebalo mijenjati, pogotovo ne zamjenjivati stranim nazivom – internacionalizmom. Dodamo li tomu da je riječ o dobro prihvaćenome hrvatskome nazivu dobrog tvorbenoga potencijala (*stečaj*, *stečajnina*) zaista ne vidimo nikakva razloga da ga se zamjenjuje internacionalizmom *insolventnost*. Jedini razlog koji bi se mogao navesti u prilog uporabi toga internacionalizma umjesto hrvatskoga naziva *stečaj* mogao bi biti taj da uporaba internacionalizama olakšava međunarodnu komunikaciju. Tu je međutim riječ o jednoj od uobičajenih zabluda koje stoje na putu uspješnoj primjeni načela da je bolje upotrebljavati domaći nego strani naziv. Činjenica je međutim da se međunarodna komunikacija ne unaprjeđuje na spomenuti način. U svakome jeziku trebali bi postojati temeljiti i dobro izgrađeni nacionalni sustavi naziva. Uz njih mogu supostojati i internacionalni nazivi, što i jest čest slučaj, osobito u nekim strukama (npr. medicina, pa i jezikoslovlje), ali treba biti jasno da domaći nazivi imaju neupitnu prednost u znanstvenoj komunikaciji. Uporaba internacionalizama ne će mnogo pomoći strancu koji ne poznaje neki jezik, ali poboljšanju znanstvene komunikacije može mnogo pomoći suvereno vladanje stranim jezicima.¹⁷

3.2. Insolventnost / insolventija / nesolventnost

Nakon što smo pokazali da naziv *insolventnost* na treba upotrebljavati umjesto naziva *stečaj* te da ta dva naziva treba upotrebljavati u onim značenjima koja im pridružuju citirani priručnici, ostaje nam jezični problem povezan sa

¹⁷ Ovo su neke od uobičajenih zabluda kojima se pokušava opravdati uporaba posuđenica i stranih naziva umjesto hrvatskih: 1. strani (najčešće engleski) naziv je mnogo precizniji od hrvatskoga – strani naziv točno odražava traženi pojam – svi znaju što znači strani naziv, 2. hrvatski naziv ne označuje čitav traženi pojam, 3. svi tako govore, 4. prihvaćanje stranog nazivlja povećat će znanje stranog jezika i olakšati međunarodnu komunikaciju.

sinonimnim nizom *insolvencija*, *insolventnost* i *nesolventnost*. *Insolvencija* je internacionalizam (riječ iz latinskoga) preuzet sa svojim izvornim sufiksom, a *insolventnost* je tek njegova, u hrvatskome standardnom jeziku preporučljivija inačica (s istoga razloga s kojega ćemo riječima na *-ost* dat prednost pred isto- značnim riječima (internationalizmima) na *-itet*, npr. prednost ćemo dati riječi *senzibilnost* pred riječju *senzibilitet*). U ovome bismo radu upravo izrečenom tvrdnjom htjeli preduhitriti ideju koja bi se mogla pojaviti kod onih koji zago- varaju nazive poput *insolvencijsko pravo*, *insolvencijski postupak* da se nazivi *insolvencija* i *insolventnost* razgraniče tako da se nazivu *insolvencija* pridruži značenje naziva *stečaj*, a pridjevu *insolvencijski* značenje pridjeva *stečajni*, a da naziv *insolventnost* i dalje označuje nesposobnost plaćanja. Nema naime nika- kva jezična uporišta za razlikovanje značenja riječi *insolvencija* i *insolventnost*. S obzirom na to da u oblikovanju nazivlja jedna struke posljednju riječ uvijek imaju stručnjaci te struke, takvo je razjednačivanje teoretski moguće, ali s je- zičnoga gledišta loše rješenje kojemu se pribjegava tek kad nema drugoga izla- za. U ovome pak slučaju, uz dobro prihvaćen naziv *stečaj* nema nikakva razlo- ga za zamjenjivanje toga naziva nazivom *insolvencija*. To bi zaista bilo samo zapetljavanje u nazivnu zbrku u kojemu bi dva s jezičnoga (tvorbenoga) gledi- šta istoznačna naziva bila umjetno razjednačena.

U jezikoslovlju postoji jasno načelo da ako se već mora preuzeti strana ri- ječ, tada se preuzima samo osnovna riječ, a ne i njezine izvedenice. U konkret- nome slučaju to znači da je u hrvatski jezik preuzet pridjev *solventan*, a sve bi izvedenice trebala biti tvorene hrvatskom tvorbom, tj. hrvatskim prefiksima i sufiksima. Temeljem toga pravila najbolje bi za označivanje nemogućnosti pla- ćanja bilo upotrebljavati naziv *nesolventnost* te pridjev *nesolventan*. Prefiks *in* latinski je prefiks kojemu odgovara hrvatski prefiks *ne-*. S obzirom na to da su u pregledanome korpusu potvrđeni i nazivi *nesolventnost* i *nesolventan*, tim bi nazivima s jezikoslovnoga gledišta trebalo dati prednost pred nazivima *insol- ventan* i *insolventnost*. Ipak, s obzirom na to da su nazivi *insolventnost* i *insol- ventan* mnogo češći i bolje prihvaćeni u pravnomu nazivlju od naziva *nesolven- tnost* i *nesolventan*, o tomu koji naziv konačno prihvatiti u pravnomu nazivlju konačnu riječ moraju reći pravni stručnjaci.

4. Razgraničavanje značenja naziva *stečaj* i *insolventnost*

Već smo spomenuli da je iz značenja popisanih u tablici danoj u prethodno- me tekstu jasno da nazivi *stečaj* i *insolventnost* nisu istoznačnice, što se u kolo- kvijalnom govoru, a sve češće i u akademskome, redovito zanemaruje.

Da su značenja naziva *insolventnost* i *stečaj* različita, potvrđuju i primjeri iz *Hrvatske jezične riznice*¹⁸.

Insolventnost se u Stečajnome zakonu (nadalje: SZ) definira kao dužnikova nesposobnost za plaćanje, i to ukoliko postoje nepodmirene obveze kod banke koja za dužnika obavlja poslove platnog prometa u razdoblju duljem od 60 dana.¹⁹

No, stečaj nije posljedica samo nesposobnosti za plaćanje (premda je insolventnost daleko najčešći uzrok stečaja), već može biti posljedica i prezaduženosti i prijeteće nesposobnosti za plaćanje (vjerojatne buduće insolventnosti²⁰). Tako se u nekim (usput budi rečeno – najrazvijenijim) državama svijeta može i smije provesti restrukturiranje u stečaju iako društvo uopće nije insolventno – jasno je kako se u takvim okolnostima nikako ne može govoriti o *insolventnom postupku*.

Naime, hrvatski SZ predviđa tri razloga za pokretanje stečaja²¹, a to su insolventnost, prijeteća insolventnost, i prezaduženost. Proizlazi kako je naziv *stečaj* nadređen nazivu *insolventnost* jer ga obuhvaća jednako kao što obuhvaća i naziv *prezaduženost*. Stečaj ne mora nužno biti posljedica insolventnosti: jedno trgovačko društvo može biti u stečaju jer je insolventno (odnosno nelikvidno onoliko dugo koliko je potrebno da se ispuni tehnička definicija insolventnosti), drugo može biti u stečaju jer je prezaduženo²², a treće može biti u steča-

¹⁸ *Hrvatska jezična riznica* pretraživ je korpus hrvatskih tekstova pisanih različitim funkcionalnim stilovima te obuhvaća književne, publicističke, administrativne i znanstvene tekstove. Korpus je dostupan na adresi Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje www.ihjj.hr. Evo nekoliko primjera iz dnevnih novina preuzetih iz *Riznice* koji potvrđuju da se i u novinskome jeziku jasno razlikuju značenja naziva *insolventnost* i *stečaj*:

- *Iako su znali za insolventnost i prezaduženost „Primorja“, nisu pokrenuli stečaj.*
- *Prema Stečajnom zakonu, insolventnost (nesposobnost plaćanja u neprekidnom trajanju od 30 dana) jedan je od osnovnih razloga za pokretanje stečaja.*
- *Insolventnost, koja se očituje u velikom broju (već duže vremena) blokiranih poduzeća s imovinom manjom od obveza, ne može se riješiti ako ne počne djelovati pravni instrumentarij za provođenje stečajeva.*
- *Na upit sutkinje, Antunac je rekao kako pristaje da se stečajni postupak provede bez prethodnog postupka jer je dužnik učinio vjerojatnim stečajni razlog trajne insolventnosti.*

¹⁹ čl. 4 st. 4 SZ (NN 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 197/03, i 82/06)

²⁰ Stanje u kojem dužnik nije ni insolventan ni prezadužen, ali je vrlo izgledno da će to u budućnosti biti.

²¹ čl. 4 SZ

²² Valja uočiti kako se u hrvatskome akademskom okruženju prečesto pojavljuje pogriješka u kojoj se prezaduženost definira kao položaj u kojem je aktiva (imovina) manja od pasive, što je u potpunoj suprotnosti s osnovnim postulatima dvostavnog knjigovodstva na kojemu se temelje svi suvremeni računovodstveni sustavi, a koji glasi: *lijeva i desna strana bilance moraju biti u ravnoteži*. Dakle, aktiva nikada ne može biti manja od pasive.

ju iako nije ni prezaduženo ni insolventno, ali postoje veliki izgledi da u skoroj budućnosti ne će moći namirivati svoje dospjele obveze (stečajni razlog definiran kao prijeteća nesposobnost za plaćanje). Istina, u praksi je vrlo rijetko pokretanje stečaja zbog prezaduženosti, osobito zbog prijeteće insolventnosti, ali se ti stečajni razlozi zbog toga ne mogu otpisati.

Također, nije isključeno da će se u budućnosti proširiti popis stečajnih razloga te će možda postojati i drugi stečajni razlozi (npr. kontinuirano stvaranje gubitaka – dugotrajno poslovanje bez dobiti). U tom slučaju *insolventnost* ne će biti prikladan naziv za stanje trgovačkog društva nad kojim će se otvarati stečaj, a koje nije insolventno nego dugoročno proizvodi gubitke.

Trgovačko društvo može biti insolventno, ali ne mora biti i u stečaju, odnosno može biti u stanju potpune, ali ne i potvrđene insolventnosti. To je u Hrvatskoj čest slučaj. Ako se isključivo promatra Stečajni zakon, insolventnost sama po sebi ne znači obvezu i nužnost pokretanja stečaja. Naime, SZ propisuje da se „stečaj može otvoriti“²³ ako se utvrdi postojanje insolventnosti. Dakle “može”, što znači da i ne mora.

No, s druge strane, Zakon o trgovačkim društvima²⁴ (koji je izrazito manjkav u tom dijelu) definira nepokretanje stečaja u slučaju insolventnosti kao kazneno djelo (čl. 626) te se za to djelo može provesti i do dvije godine u zatvoru. Proizlazi kako se stečajni postupak ipak *mora* pokrenuti ako postoji insolventnost. To je sasvim logično jer kada bi se dopuštalo poslovanje insolventnih osoba, stečajni bi zakon bio fakultativan, a svrha je Stečajnog zakona upravo isključiti insolventne sudionike s tržišta kojemu nanose veliku štetu obavljajući različite gospodarsko-pravne poslove, a pritom ne mogu podmiriti vlastite obveze. Engleski stečajni zakon iz 1624. navodi: „Poslovanje i trgovanje stečajnika crv je koji izjeda srce cjelokupne trgovine i robne razmjene“ (Graham 2002: 107).

Stoga sva ona trgovačka društva koja redovito posluju nisu u stečaju (odnosno nad njima nije pokrenut stečajni postupak) i ponašaju se kao da se ne događa ništa osobito, *a insolventna su*, posluju protuzakonito (suprotno Zakonu o trgovačkim društvima). Nad njima se mora pokrenuti stečajni postupak i isključiti ih iz poslovnog prometa ili, alternativno, u stečaju ih restrukturirati i dopustiti im nastavak poslovanja u više ili manje izmijenjenom obliku.

Sve rečeno još jednom upućuje na nužnost pažljivoga razlikovanja stanja – *insolventnosti* i postupka – *stečaja*.

²³ čl. 4 st. 1 SZ

²⁴ NN 111/1993, 34/1999, 52/2000. (Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske), 118/2003 i 107/2007.

5. Stečajno pravo i insolventijsko pravo

Teško je utvrditi kada se točno riječ ‘stečaj’ prvi put spominje u hrvatskom jeziku. Ministarstvo pravosuđa Kraljevine Ugarske, Hrvatske, i Slavonije izdalo je 1853. godine zakon kojim donosi „privremeni red stečajni“²⁵. Iz navedenoga vidljivo je kako se stečaj u hrvatskom zakonodavstvu formalno spominje duže od 150 godina. U svakom slučaju, *stečaj* je ukorijenjena, uvriježena i sasvim udomaćena hrvatska riječ, dio standardnojezičnog leksika svakoga hrvatskog građanina. M. Mamić (1992: 111) bilježi da je naziv *stečaj* potvrđen već u *Juridisch-politische Terminologie* (JPT) 1850. godine. To je i prva zabilježena potvrda uporabe toga naziva u Akademijinu rječniku o čijoj uporabi tamo stoji da se nalazi u jeziku državne uprave i sudstva od polovice XIX. stoljeća. Uz to što označuje proglašenje koga nesposobnim za plaćanjem dugova, zabilježeno je i značenje (i u JPT-u i u Akademijinu rječniku) ‘više istodobno i povezano počinjenih zločina’ te značenje ‘natječaj’. Od spomenutih značenja samo se u prvome riječ *stečaj* upotrebljava u hrvatskome standardnom jeziku. U JPT (također i u Akademijinu rječniku) nalaze se i potvrde: *stečajni dužnik*, *stečajni vjerovnik*, *stečajni sud*, *stečajna masa*, *stečajni slučaj*, *stečajna rasprava*. U drugome njezino je mjesto zauzeo naziv *stjecaj* (prema *Rječniku kaznenoga prava*: ‘postojanje više kaznenih djela jednog počinitelja za koja se, najčešće, istodobno sudi’), a u trećemu je značenju ta riječ arhaizmom, tj. u tome značenju ne pripada suvremenome jeziku.

Kako je već rečeno, pojedini pravni stručnjaci nastoje umjesto naziva stečajno pravo uvesti naziv *insolventijsko pravo*, odnosno umjesto naziva *stečaj* uvesti naziv *insolventija*. Opravdanje za ovu zamjenu temeljnih pojmova nalazi se u nastojanju da se:

„(...) jednim novim genusnim terminom obuhvatiti sve one pravne situacije u kojima se insolventni dužnik može naći – od stečaja i osobne uprave do preustroja i specifičnih oblika sanacije nekih dužnika, a za koje je izraz stečajno pravo preuzak i stoga neadekvatan“ (Dika 1998)²⁶.

Ovdje se može pronaći nekoliko bitnih pogriješaka. Dužnika se naziva „insolventnim“ umjesto „stečajnim“, te se zatim nabroja nekoliko situacija u koji-

²⁵ *Zemaljsko-vladni list za kraljevine Hrvatsku i Slavoniu*, I razdiel, komad XIX od 30. kolovoza 1853. (Rončević 2003).

²⁶ Neobroјčena stranica, u predgovoru.

ma se ovaj može naći. Potom se kao temeljni razlog inferiornosti naziva *stečaj* navodi kako „stečaj ne obuhvaća osobnu upravu i preustroj“.

Dužnik se ne može naći ni u osobnoj upravi (specifičnom stečajnom postupku u kojem je dužniku dopušteno nastaviti poslovanje, ali pod nadzorom upravitelja), ni u preustroju, ni u bilo kojem obliku sanacije (npr. nekadašnji postupak prodaje dužnika kao cjeline), a da se prethodno ne otvori stečajni postupak. Dakle, tek nakon otvaranja stečajnog postupka, imenovanja stečajnog upravitelja, objave stečaja u *Narodnim novinama*, dodavanjem nastavka „u stečaju“ iza imena dužnika i drugih pravnih radnji propisanih zakonom, može se eventualno raspravljati o osobnoj upravi ili preustroju (restrukturiranju u stečaju).

Dakle, osobna uprava i preustroj²⁷ mogu biti (odnosno jesu) *dvije moguće posljedice* stečaja koji ne mora uvijek i nužno biti otvoren zbog insolventnosti. Izvan stečajnog postupka ti postupci ne postoje i nije ih moguće provesti. Da nije došlo do stečaja, ne bi bilo ni osobne uprave ni restrukturiranja te su oni itekako obuhvaćeni Stečajnim zakonom, stečajnim pravom i nazivom *stečaj* općenito. Stoga, budući da osobna uprava i restrukturiranje kao takvi ne postoje izvan stečaja (tj. izvan stečajnog postupka), potpuno je nejasno zašto oni ne bi bili obuhvaćeni nazivom *stečaj*.

Također valja primijetiti kako provedba reorganizacije pod poglavljem 11. američkog stečajnog zakona (koje je umnogome uzor njemačkom *Insolvenzplanu*, pa slijedom toga neizravno i hrvatskom modelu preustroja) uopće ne zahtijeva insolventnost dužnika kao preduvjet.

Prethodno je pojašnjeno kako naziv *stečaj* ima šire značenje od naziva *insolventnost*. Dužnik može biti u stečaju i ako nije insolventan, npr. zbog prezaduženosti ili vjerojatne buduće insolventnosti. Moguća je i izmjena opsega stečajnih razloga, te će stečaj možda biti moguće otvoriti i zbog (npr.) kontinuiranog stvaranja gubitaka, unatoč solventnosti (što je već bio stečajni razlog u Zakonu o prinudnoj nagodbi i stečaju iz 1965.). Također, naziv *stečaj* izvire iz latinske sintagme značenja ‘strka vjerovnika’, pri čemu se ne navodi iz kojeg razloga vjerovnici trče za vjerovnikom (može biti zbog insolventnosti, ali ne nužno). Insolventnost je uži pojam koji označava nesposobnost za plaćanje te ona može, ali i ne mora, biti razlogom “strke vjerovnika”, odnosno stečaja.

Napomenimo ponovno da je naziv *insolventijski* odnosni pridjev izveden od imenice *insolventija* koja je u hrvatskom jeziku posuđenica, internacionalizam. Naziv *stečaj*, kako je već rečeno, formalno se upotrebljava u hrvatskim zakonima duže od 150 godina, a može se napomenuti i to da se riječ *stečaj* spominje

²⁷ Namjerno se izbjegava upotrijebiti naziv *stečajni plan*, o tome u tekstu koji slijedi.

u brojnim djelima hrvatske književnosti²⁸, a riječ *insolvencija* nije pronađena ni u jednome hrvatskom književnom djelu²⁹. Pregledavanjem cjelovitoga korpusa *Hrvatske jezične riznice* koji obuhvaća književne, publicističke, administrativne i znanstvene tekstove 23. srpnja 2009. pronađeno je 4445 potvrda za riječ *stečaj*, 2842 potvrde za riječ *stečajni*, 50 potvrda za riječ *insolventnost*, 1 potvrda za riječ *insolvencija*, a potvrda za riječ *insolvencijski* nije bilo.

Postoji mišljenje kako bi se uvođenjem *Insolvencijskog zakona* Hrvatska na određeni način približila nekakvom neformalnom međunarodnom terminološkom standardu na području stečajnog prava, odnosno kako se u svijetu većinom upotrebljava sličan naziv (s obzirom na to da je riječ o internacionalizmu, korijen je te riječi isti u većini europskih jezika). Kao primjer takva mišljenja može se navesti sljedeće:

„Bit će potrebno razmisliti i o zamjeni na komparativnom planu prevladane terminologije utemeljene na riječi *stečaj* onom utemeljenom na riječi *insolventnost*, pa među ostalim, naš *Stečajni zakon* preimenovati u *Insolvencijski zakon*“ (Dika 2006: 63).

To međutim ne odgovara činjenicama. U međunarodnom pravu na području stečaja, točnije na području međunarodnog stečaja, upotrebljavaju se engleski izrazi *insolvency law*, *insolvency procedure* itd. i to stoga jer je engleski jezik primarni jezik u međunarodnoj komunikaciji. U tom smislu jasno je da se u UNCITRAL³⁰-ovim i sličnim dokumentima uvijek spominje *insolvency* kao uobičajeni engleski naziv za stečaj, no to je u prvome redu stoga što u samome engleskom jeziku postoji određena terminološka zbrka, te se za *stečaj* može koristiti i više izraza (npr. *default*, *bankruptcy*, *liquidation*, *failure*, *winding up*, *insolvency*), odnosno zbog mnoštva različitih postupaka i koncepata razrješavanja problema nenaplativih potraživanja.

Dakle, legitimno je da su u različitim zemljama u uporabi različiti nazivi (pa i logično jer se u različitim zemljama govori različitim jezicima) te je ono što

²⁸ Izvor: <http://riznica.ihjj.hr>: Draženović 1901: 151, *Gjalski* 1913:190, Bonifačić 1935:192, Krleža 1938: 240, Begović 1940: 448, Batušić 1941: 221 Pavletić 1970: 279, Fabio 1989: 404, Hitrec 2004: 668, i brojni drugi.

Izvor podataka: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, *Hrvatska jezična riznica*, pristupljeno 2. lipnja. 2009.

²⁹ Pretraga *Hrvatske jezične riznice* pri Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2. lipnja 2009. (<http://riznica.ihjj.hr>)

³⁰ Komisija Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo koja se bavi harmonizacijom međunarodnoga trgovačkog prava.

u Hrvatskoj zovemo *stečajnim postupkom* (ili kraće *stečajem*) označeno u Europi različitim nazivima: u Austriji i Njemačkoj *Konkursverfahren*, u Belgiji *het faillissement/la faillite*, u Danskoj *konkurs*, u Finskoj *konkurssi*, u Francuskoj *liquidation judiciaire*, u Irskoj *compulsory winding up by the court*, u Italiji *fallimento*, u Luksembourgu *faillite*, u Portugalu *o processo de falência*, u Španjolskoj *concurso de acreedores*, u Švedskoj *konkurs*, a u Velikoj Britaniji *winding up by or subject to the supervision of the court*³¹.

Sve bi te zemlje mogle upotrebljavati internacionalizam izveden iz istoga latinskog korijena kao i internacionalizam *insolventnost*, ali to ne čine jer imaju svoj vlastiti jezik. U 15 promatranih država članica EU-a postoji **55** vrsta stečajnih postupaka, a u naslovu njih samo **6** spominje se neka izvedenica riječi *insolventnost*³². Zašto bismo onda u Hrvatskoj izbacivali vlastite riječi radi uvođenja tuđica?

Valja pozitivno diskriminirati materinski jezik i, kad god je to moguće, upotrebljavati hrvatske riječi i hrvatske nazive. U međunarodnom prometu, prije svega u slučajevima međunarodnog stečaja, naš SZ može se naravno prevoditi kao *Insolvency law*, ali u domaćem prometu za to nema nikakva valjana razloga.

Čini se da je prije svega riječ o nastojanju oko prenošenja i prihvaćanja nje-mačkih i austrijskih i pravnih rješenja i naziva u hrvatsko okružje. No, to valja raditi s mjerom, vodeći računa o posebnostima hrvatskog jezika i prakse, a ne nametati internacionalizme. Navedene činjenice valja imati na umu pri budućim izmjenama i dopunama Stečajnog zakona.

6. Poziv na raspravu

Stečajni je zakon iznimno bitan za funkcioniranje gospodarstva, a Wood smatra stečajni zakon konačnim testom je li pravosuđe uopće učinkovito, odnosno pravedno:

„Stečajni zakon (...) je najprodorniji indikator različitih doktrina koje razdvajaju svjetske pravne sustave u kontekstu financijskog prava. Destruktivna snaga stečaja je ta koja je oblikovala središnja pravila trgovačkog prava, i upravo je stečaj ultimatívni test za utvrđivanje je li pojedino pravosuđe sposobno ostvariti svoje shvaćanje pravde, pravičnosti i pravne civilizacije“ (Wood 1995, citat prema Wihlborg 2002: 1).

³¹ Aneks A Europske konvencije o stečajnom postupku 1995.

³² Iz Europske konvencije o stečajnom postupku 1995.

Stoga valja iznimnu pozornost posvetiti sadržaju i nazivima Stečajnog zakona, pozitivno diskriminirati materinski jezik i, kad god je to moguće, upotrebljavati uobičajene hrvatske nazive.

Umjesto konačnog zaključka valja pozvati sve zainteresirane na daljnju raspravu o ključnim i osnovnim nazivima stečajnog prava. U tu bi se raspravu trebali uključiti stručnjaci s područja prava, ekonomije, hrvatskog jezika i drugih povezanih područja.

Literatura:

- ALTMAN, EDWARD; EDITH HOTCHKISS 2006. *Corporate Financial Distress and Bankruptcy*, New Jersey: Wiley Finance.
- ANIĆ, VLADIMIR 1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.
- ČULINA, KATARINA 1996. *Glosar hrvatsko-njemački ekonomskopravnoga nazivlja*. Zagreb: Glosema.
- DIKA, MIHAJLO 1998. *Insolventijsko pravo*. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu.
- DIKA, MIHAJLO 2006. *Četvrta novela stečajnog zakona*. Zagreb: Narodne novine.
- DIVKOVIĆ, MIRKO 1900. *Latinsko-hrvatski rječnik*, Zagreb.
- Ekonomski leksikon* (ur. Z. Balentić) 1995. Zagreb: Masmedia – Lekiskografski zavod „Miroslav Krleža“.
- Englesko-hrvatski poslovni rječnik* 2006. Zagreb: Školska knjiga.
- FITZPATRICK, PAUL 1934. Transitional Stages of a Business Failure, *The Accounting Review*, 9 (4), Zagreb, 337–340.
- GAČIĆ, MILICA 2004. *Englesko-hrvatski rječnik prava, međunarodnih odnosa, kriminalistike i forenzičnih znanosti, kriminologije i sigurnosti*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- GARAŠIĆ, JASNICA 2006.a. Pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka prema hrvatskom pravu. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 56 (2–3), Zagreb, 583–616
- GARAŠIĆ, JASNICA 2006.b. UNCITRAL-ov model zakona o prekograničnoj insolventiji. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 56, Zagreb, 649–683
- GRAHAM, DAVID 2002. A Dark and Neglected Subject: Landmarks in the Reform of English Insolvency Law. *International Insolvency Review*, 11.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik* 2002. Zagreb: Novi Liber.
- Hrvatski opći leksikon* 1996. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.
- HUDEČEK, LANA; MILICA MIHALJEVIĆ 2009. *Hrvatski terminološki priručnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

- JPT = *Juridisch-politische Terminologie fuer die slavischen Sprachen Oesterreichs* 1853. Commission fuer slavische juridisch-politische Terminologie, Beč.
- KARAČIĆ, MATO 1997. *Hrvatsko-njemački i njemačko-hrvatski rječnik bankovnog i burzovnog nazivlja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Leksikon menedžmenta* (ur. F. Bahtijarević-Šiber i P. Sikavica) 2001. Zagreb: Masmedia.
- MAMIĆ, MILE 1992. *Temelji hrvatskoga pravnog nazivlja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- NOVAK, BRANKO 2006. Poslovne teškoće i menadžment zaokreta trgovačkih društava. *Znanstvene rasprave o suvremenim financijskim temama*. Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 129–148.
- Osmojezični enciklopedijski rječnik: hrvatski, ruski, engleski, njemački, francuski, talijanski, španjolski, latinski* (ur. Ladan, Tomislav) 1987. Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“.
- PAVLOVIĆ, ŠIME 2004. *Insolventijska kaznena djela, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva*, Zagreb: Inženjerski biro.
- Porezni leksikon s višejezičnim rječnikom* 1999. Zagreb: Institut za javne financije.
- RAJAK, HARRY 1998. Rescue Verus Liquidation in Central and Eastern Europe, *Texas International Law Journal*, 33 (1), 157–172.
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* 1880. – 1976. I – XXIII. Zagreb: JAZU.
- Rječnik kaznenog prava* (ur. Željko Horvatić) 2002. Zagreb: Masmedia.
- RONČEVIĆ, MELITA 2003. Stečajni zakoni iz 1853. i 1897. g. u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, *Glasnik arhiva Slavonije i Baranje* 7.
- SAJTER, DOMAGOJ 2007. Regionalna indiciranost stečajeva u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski vjesnik*, XIX (1 i 2): 31–42.
- SAJTER, DOMAGOJ 2008. *Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju*. Ekonomski fakultet u Osijeku. Doktorski rad.
- Stečajni zakon, *Narodne novine* 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 197/03, i 82/06.
- ŠONJE, JURE (ur.) 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“– Školska knjiga.
- THORBURN, KARIN 2000. Bankruptcy auctions: costs, debt recovery, and firm survival, *Journal of Financial Economics*, 58 (3), 337–368.
- WESTBROOK, JAY LAWRENCE 2001. *Systemic Corporate Distress: A Legal Perspective, Resolution of Financial Distress – An International Perspective on the Design of Bankruptcy Laws*, Washington: World Bank Institute.

WIHLBORG, CLAAS 2002. Insolvency and Debt Recovery Procedures in Economic Development – An Overview of African Law, *United Nations University – WIDER*, Discussion Paper 27.

WOOD, PHILIP 1995. *Principles of International Insolvency*, London: Sweet & Maxwell.

Zakon o trgovačkim društvima, *Narodne novine* 111/1993, 34/1999, 52/2000.

Izvori:

Aneks A Europske konvencije o stečajnom postupku 1995.

Europska konvencija o stečajnom postupku 1995.

Mrežni izvori:

Hrvatska jezična riznica, <http://riznica.ihjj.hr> Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb (pristupljeno 2.lipnja 2009):

BATUŠIĆ = BATUŠIĆ SLAVKO 1941. *Od Siene do Haarlema. Putopisi, eseji, biografije, impresije*, Zagreb: Savremena biblioteka

BEGOVIĆ = BEGOVIĆ, MILAN 1999. *Giga Barićeva*, Zagreb: Bulaja naklada

BONIFAČIĆ = BONIFAČIĆ, ANTUN 1935. *Krv majke zemlje*, Zagreb.

DRAŽANOVIĆ = DRAŽENOVIĆ, JOSIP 1901. *Povijest jednog vjenčanja. Pripovijest iz primorskoga malogradskoga života*, Zagreb: Matica hrvatska.

FABRIO, NEDJELJKO 1999. *Berenikina kosa*, Zagreb: Školska knjiga.

GJALSKI = GJALSKI, KSAVER ŠANDOR 1999. *U noći: Svagdašnja povijest iz hrvatskoga života*. Zagreb: Bulaja naklada.

HITREC = HITREC, HRVOJE 2004. *Kolarovi*, Zagreb: Školska knjiga.

KRLEŽA = KRLEŽA, MIROSLAV 1938. *Eppur si muove*, Zagreb: Biblioteka Nezavisnih Pisaca.

PAVLETIĆ = PAVLETIĆ, VLATKO 1970. *Protivljenja*, Zagreb: Nakladni zavod Znanje.

Basic notions and terms of Croatian bankruptcy law

Abstract

Bankruptcy is an interdisciplinary area where primarily economists and law experts meet, or put more widely, where systems of thoughts and expressions of economists and lawyers blend. Moreover, Wood considers Bankruptcy law to be the ultimate test of whether or not the judiciary fulfils its purpose. Assuming that the idea of the “language of lawyers” is missconceived and that in Croatia there is a language common to all of its citizens, disagreements about key terms in bankruptcy are analyzed. It is necessary to analyze and to clarify these terms, in order to propose a solution and to achieve accord within a vocabulary that will not have to be redefined with every change in the Bankruptcy law.

Presently many laws in Croatia are being redesigned according to those of the EU, and because these laws define our society and relations it is important to adequately label basic notions. Croatian Bankruptcy law was copied from the German model in the 1990s, but besides a transfer of legislation, a transfer of culture and language occurred as well. Fixation with its German exemplar have led to negative discrimination of the Croatian language, and the importance of using native expressions was overlooked.

The paper presents conflict between basic terms and expressions in Croatian bankruptcy procedure, and offers arguments for the usage of principal and founding terms.

Ključne riječi: stečaj, insolventnost

Keywords: default, bankruptcy, liquidation, failure, insolvency